

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 18 lipca 2013 r. *

Artykuł 56 TFUE — Swoboda świadczenia usług — Dyrektywa 2005/29/WE — Nieuczciwe praktyki handlowe — Ochrona konsumentów — Oferty wiązane obejmujące przynajmniej jedną usługę finansową — Zakaz — Wyjątki

W sprawie C-265/12

mającej za przedmiot wnioszek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Hof van Beroep te Brussel (Belgia) postanowieniem z dnia 22 maja 2012 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 29 maja 2012 r., w postępowaniu

Citroën Belux NV

przeciwko

Federatie voor Verzekerings- en Financiële Tussenpersonen (FvF),

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: A. Tizzano, prezes izby, M. Berger, A. Borg Barthet (sprawozdawca), E. Levits i J.J. Kasel, sędziowie,

rzecznik generalny: Y. Bot,

sekretarz: M. Ferreira, główny administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 24 kwietnia 2013 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Citroën Belux NV przez S. Willemarta, C. Smits, T. Balthazara, D. De Keyzer oraz A. Destrycker, advocaten,
 - w imieniu Federatie voor Verzekerings- en Financiële Tussenpersonen (FvF) przez D. Dhaenensa oraz R. Vermeulena, advocaten,
 - w imieniu rządu belgijskiego przez T. Materne'a oraz J.C. Halleuxa, działających w charakterze pełnomocników,
 - w imieniu Komisji Europejskiej przez M. van Beeka, działającego w charakterze pełnomocnika,
- podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

* Język postępowania: niderlandzki.

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 3 ust. 9 dyrektywy 2005/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 maja 2005 r. dotyczącej nieuczciwych praktyk handlowych stosowanych przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów na rynku wewnętrznym oraz zmieniającej dyrektywę Rady 84/450/EWG, dyrektywy 97/7/WE, 98/27/WE i 2002/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady (zwaną dalej „dyrektywą dotyczącą nieuczciwych praktykach handlowych”, Dz.U. L 149, s. 22) oraz art. 56 TFUE.
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy spółką Citroën Belux NV (zwaną dalej „Citroën”) a Federatie voor Verzekerings- en Financiële Tussenpersonen (FvF) (stowarzyszeniem pośredników ubezpieczeniowych i finansowych) w przedmiocie praktyki handlowej Citroën polegającej na oferowaniu darmowego ubezpieczenia omnium przez okres sześciu miesięcy od daty zakupu pojazdu Citroën, która to praktyka została uznana przez FvF za nieuczciwą.

Ramy prawne

Uregulowania Unii

- 3 Motyw 9 dyrektywy 2005/29 ma następujące brzmienie:

„[...] W zakresie usług finansowych i nieruchomości, z uwagi na złożoność tych dziedzin i związane z nimi poważne ryzyko, niezbędne jest ustanowienie szczegółowych wymogów, w tym nałożenie na przedsiębiorców pozytywnych obowiązków. Z tego też względu w dziedzinie usług finansowych i nieruchomości niniejsza dyrektywa pozostaje bez uszczerbku dla prawa państw członkowskich do wyjścia poza przepisy niniejszej dyrektywy w celu ochrony interesów gospodarczych konsumentów”.

- 4 Artykuł 3 dyrektywy 2005/29, zatytułowany „Zakres zastosowania”, stanowi w ust. 1 i 9:

„1. Niniejszą dyrektywę stosuje się do nieuczciwych praktyk handlowych w rozumieniu art. 5, stosowanych przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów przed zawarciem transakcji handlowej dotyczącej produktu, w trakcie jej zawierania oraz po jej zawarciu.

[...]

9. W odniesieniu do »usług finansowych« zdefiniowanych w dyrektywie 2002/65/WE [Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 września 2002 r. dotyczącej sprzedaży konsumentom usług finansowych na odległość oraz zmieniającej dyrektywę Rady 90/619/EWG oraz dyrektywy 97/7/WE i 98/27/WE (Dz.U. L 271, s. 16)] oraz w odniesieniu do nieruchomości państwa członkowskie mogą nakładać wymogi o charakterze bardziej restryktywnym lub nakazowym niż wymogi nałożone przez niniejszą dyrektywę w objętej nią dziedzinie zbliżania ustawodawstw”.

- 5 Artykuł 2 lit. b) dyrektywy 2002/65 określa usługi finansowe jako „wszelkie usługi o charakterze bankowym, kredytowym, ubezpieczeniowym, emerytalnym, inwestycyjnym lub płatniczym”.

Uregulowanie belgijskie

- 6 Artykuł 72 ustawy z dnia 6 kwietnia 2010 r. o praktykach rynkowych i ochronie konsumentów (*Belgisch Staatsblad* z dnia 12 kwietnia 2010 r., s. 20803, zwanej dalej „ustawą z dnia 6 kwietnia 2010 r.”) stanowi:

„§1 Każda oferta wiązana, w której co najmniej jeden składnik jest usługą finansową i która jest oferowana konsumentowi przez przedsiębiorstwo lub przez różne przedsiębiorstwa dążące do wspólnego celu, jest zakazana.

§2. W drodze wyjątku od § 1 mogą być jednak oferowane wspólnie:

- 1° usługi finansowe, które stanowią jedną całość;

Na wniosek właściwych ministrów i ministra finansów Król może określić, które usługi oferowane w sektorze finansowym tworzą jedną całość;

- 2° usługi finansowe i wykaz towarów i usług dopuszczony przez zwyczaje handlowe;

- 3° usługi finansowe i tytuły uczestnictwa w grach losowych dopuszczonych przez prawo;

- 4° usługi finansowe i przedmioty zawierające niedające się wymazać i wyraźnie widoczne napisy reklamowe, które jako takie nie są dostępne w handlu, pod warunkiem że ich cena nabycia przez przedsiębiorcę nie przekracza 10 EUR bez podatku VAT [podatku od wartości dodanej] lub 5% ceny sprzedaży bez podatku VAT usługi finansowej, której są przypisane. Odsetek 5% ma zastosowanie, jeżeli kwota odpowiadająca temu odsetkowi jest wyższa niż 10 EUR.

- 5° usługi finansowe i kolorowe obrazki, winiety i inne ilustracje o nieznaczonej wartości handlowej;

- 6° usługi finansowe i tytuły w postaci dokumentów uprawniających po nabyciu określonej ilości produktów lub usług do nieodpłatnej oferty lub obniżki ceny przy nabyciu podobnego produktu lub usługi, o ile korzyść taka zostanie przyznana przez tego samego sprzedawcę i nie przekracza ona jednej trzeciej ceny sprzedawanych produktów lub usług.

Tytuły powinny określać ewentualny termin ich ważności, jak również warunki oferty.

Jeżeli sprzedawca wycofuje ofertę, konsument ma prawo do oferowanych korzyści proporcjonalnie do dokonanych uprzednio zakupów”.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

- 7 Citroën jest importerem pojazdów marki Citroën w Belgii. Sprzedaje on towary za pośrednictwem sieci autoryzowanych dealerów.

- 8 3 W dniu 10 grudnia 2010 r. Citroën rozpoczął kampanię reklamową pod tytułem „Chcę wszystko”. Reklama ta trwała przynajmniej do końca lutego 2011 r.

- 9 Oferta reklamowa była zredagowana w następujący sposób:

„»6 miesięcy Omnium gratis« obowiązuje w stosunku do każdego nowo zawartego kompletnego ubezpieczenia Omnium w pierwszym roku. Odnosi się ono także do wszystkich pojazdów prywatnych i użytkowych sprzedanych przez oficjalnych sprzedawców Citroën, z wyjątkiem pojazdów demonstracyjnych i na wynajem. Zastosowanie mają warunki objęcia ubezpieczeniem przewidziane

w ubezpieczeniu Citroën. Ubezpieczenie Citroën jest produktem ubezpieczeniowym spółki Servis NV, dopuszczonym pod nr 1396. PSA Finance Belux NV (CBFA nr 019.653A) działa jako agent ubezpieczeniowy Servis NV. Dealerzy Citroën autoryzowani przez CBFA działają jako podagenci spółki PSA Finance Belux NV [...]. Ta oferta ubezpieczenia obowiązuje niezależnie od innych produktów lub usług niezwiązanych z pojazdem, który ma być ubezpieczony”.

- 10 FvF uznała, że owa specjalna oferta „salonu samochodowego” w zakresie oferty sześciomiesięcznego bezpłatnego ubezpieczenia omnium przy zakupie pojazdu Citroën stanowiła zakazaną ofertę wiążaną. Wezwała ona Citroën pismem z dnia 22 grudnia 2010 do usunięcia uchybienia.
- 11 Pismem z dnia 23 grudnia 2010 r. Citroën odpowiedziała, że oferta obowiązuje w przypadku zawarcia każdego nowego ubezpieczenia omnium na okres jednego roku, a nie tylko przy zakupie nowego pojazdu Citroën. Zdaniem Citroën brak jest zatem powiązania między sześciomiesięcznym bezpłatnym ubezpieczeniem omnium i kupnem nowego samochodu tej marki.
- 12 W dniu 18 stycznia 2011 r. FvF wystąpiła do Rechtbank van Koophandel te Brussel o zaprzestanie tej praktyki handlowej z tego powodu, iż jest ona sprzeczna z art. 72 § 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 2010 r.
- 13 Wyrokiem z dnia 13 kwietnia 2011 r. Rechtbank van Koophandel te Brussel uznał w pierwszej instancji, że sporna oferta była rzeczywiście ofertą wiążaną w rozumieniu art. 2 pkt 27 ustawy z dnia 6 kwietnia 2010 r. i była kierowana do potencjalnych nabywców nowych pojazdów. Orzekł, że oferta ta stanowiła ofertę wiążaną zakazaną na podstawie art. 72 § 1 tej ustawy oraz że taka oferta jest czynnością sprzeczną z uczciwymi praktykami rynkowymi, a w konsekwencji jest zakazana na podstawie art. 95 rzeczonyj ustawy.
- 14 Citroën wniosła odwołanie od tego wyroku do Hof van Beroep te Brussel. Sąd odwoławczy uznał, że sporna oferta stanowi ofertę wiążaną oraz że uzyskanie darmowego sześciomiesięcznego ubezpieczenia omnium było rzeczywiście uzależnione w oczach przeciętnego konsumenta od zakupu nowego pojazdu Citroën.
- 15 Sąd odsyłający przypomina, że na podstawie art. 3 ust. 9 dyrektywy 2005/29 państwa członkowskie mogą w odniesieniu do usług finansowych i nieruchomości nakładać wymogi o charakterze bardziej restryktywnym lub nakazowym niż wymogi nałożone przez tę dyrektywę. Uważa on, iż przepis ten może być interpretowany na trzy różne sposoby. Zgodnie z pierwszą wykładnią zakazanie wiązanej oferty obejmującej usługę finansową jest zgodne z dyrektywą 2005/29, niezależnie od tego, czy usługa finansowa jest głównym elementem tej oferty, czy też nie. Zgodnie z drugą wykładnią zakaz takiej oferty jest zgodny z tą dyrektywą tylko wtedy, gdy usługa finansowa jest decydującym elementem oferty wiązanej. Trzecia wykładnia prowadziłaby do stwierdzenia, że taki zakaz nie jest zgodny z rzeczoną dyrektywą, w zakresie w jakim art. 3 ust. 9 tej dyrektywy jako wyjątek od zasady pełnej harmonizacji powinien być przedmiotem ścisłej wykładni. Wreszcie sąd odsyłający zastanawia się nad zgodnością ustawy z dnia 6 kwietnia 2010 r. z art. 56 TFUE.
- 16 W tych okolicznościach Hof van Beroep te Brussel postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
 - „1) Czy art. 3 ust. 9 dyrektywy 2005/29/WE należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie takiemu przepisowi jak art. 72 ustawy [...] z dnia 6 kwietnia 2010 r., który – z zastrzeżeniem przypadków wymienionych w wyczerpujący sposób w ustawie – zakazuje w sposób ogólny wszelkiej oferty wiązanej skierowanej do konsumenta, gdy przynajmniej jeden z jej elementów stanowi usługę finansową?

- 2) Czy art. 56 TFUE dotyczący swobody świadczenia usług należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie takiemu przepisowi jak art. 72 ustawy [...] z dnia 6 kwietnia 2010 r., który – z zastrzeżeniem przypadków wymienionych w wyczerpujący sposób w ustawie – zakazuje w sposób ogólny oferty wiązanej skierowanej do konsumenta, gdy przynajmniej jeden z jej elementów stanowi usługę finansową?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- 17 Poprzez pytanie pierwsze sąd krajowy zmierza zasadniczo do ustalenia, czy art. 3 ust. 9 dyrektywy 2005/29 powinien być interpretowany w ten sposób, że sprzeciwia się on przepisowi państwa członkowskiego, takiemu jak przepis sporny w postępowaniu głównym, który przewiduje ogólny zakaz, z zastrzeżeniem przypadków wyliczonych w wyczerpujący sposób przez prawo krajowe, kierowania do konsumenta ofert wiązanych, których co najmniej jeden element stanowi usługę finansową.
- 18 Tak jak to wynika z pkt 50 wyroku z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawach połączonych C-261/07 i C-299/07 VTB-VAB i Galatea, Zb.Orz. s. I-2949, Trybunał orzekł już, że oferty wiązane są działaniami handlowymi wyraźnie wpisującymi się w ramy strategii handlowej podmiotów gospodarczych, mającymi za cel promocje i płynność sprzedaży prowadzonej przez te podmioty w ten sposób, że stanowią one praktyki handlowe w rozumieniu art. 2 lit. d) dyrektywy, a zatem są objęte jej zakresem stosowania.
- 19 Z powyższego wynika, że oferty wiązane, z których co najmniej jeden z elementów jest usługą finansową, a które stanowią przedmiot zakazu spornego w postępowaniu głównym, są również praktykami handlowymi w rozumieniu art. 2 lit. d) dyrektywy 2005/29 i podlegają w związku z tym przepisom tej dyrektywy.
- 20 Należy następnie przypomnieć, że dyrektywa 2005/29 dokonuje co do zasady pełnej harmonizacji zasad dotyczących nieuczciwych praktyk handlowych przedsiębiorstw wobec konsumentów na płaszczyźnie wspólnotowej, tak że państwa członkowskie nie mogą przyjmować, tak jak to przewiduje wyraźnie jej art. 4, środków bardziej restrykcyjnych niż środki określone w tej dyrektywie, nawet w celu zapewnienia wyższego poziomu ochrony konsumentów (zob. wyrok z dnia 14 stycznia 2010 r. w sprawie C-304/08 Plus Warenhandelsgesellschaft, Zb.Orz. s. I-217, pkt 41 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 21 Niemniej jednak art. 3 ust. 9 dyrektywy 2005/29, zatytułowany „Zakres zastosowania”, ustanawia wyjątek od celu pełnej harmonizacji, w szczególności w odniesieniu do usług finansowych w rozumieniu dyrektywy 2002/65.
- 22 Tymczasem z motywu 9 dyrektywy 2005/29 wynika, że z uwagi ich na złożoność i na związane z nimi poważne ryzyko usługi finansowe powinny stanowić przedmiot szczegółowych wymogów, w tym nałożonych na przedsiębiorców pozytywnych obowiązków. W motywie tym wskazano również, że jeżeli chodzi o te usługi rzeczona dyrektywa ma zastosowanie bez uszczerbku dla możliwości przyjmowania przez państwa członkowskie przepisów, które wykraczają poza jej postanowienia, w celu ochrony interesów ekonomicznych konsumentów.
- 23 Przez „usługi finansowe” w rozumieniu dyrektywy 2002/65 należy rozumieć „wszelkie usługi o charakterze bankowym, kredytowym, ubezpieczeniowym, emerytalnym, inwestycyjnym lub płatniczym”. Ustawa z dnia 6 kwietnia 2010 r. przejmuje tę samą definicję w art. 2 pkt 24 w celu

opisania usług finansowych. Z powyższego wynika, że oferty wiązane, których co najmniej jeden element jest usługą finansową, takie jak stanowiące przedmiot zakazu w postępowaniu głównym, objęte są zakresem zastosowania art. 3 ust. 9 dyrektywy 2005/29.

- 24 W ten sposób zgodnie z tym przepisem państwa członkowskie mogą nałożyć bardziej restrykcyjne lub surowe wymogi niż wymogi przewidziane przez tę dyrektywę w zakresie usług finansowych.
- 25 Ponadto należy stwierdzić, że treść art. 3 ust. 9 dyrektywy 2005/29 ogranicza się do umożliwienia państwom członkowskim przyjęcia bardziej rygorystycznych przepisów krajowych w odniesieniu do usług krajowych, bez innego doprecyzowania. Nie nakłada on w ten sposób żadnego ograniczenia co do stopnia ograniczenia krajowych przepisów w tym zakresie ani też nie przewiduje kryteriów dotyczących stopnia złożoności lub ryzyka, jaki powinny posiadać rzeczony usługi, aby stanowić przedmiot bardziej ścisłych przepisów. Z treści tego postanowienia nie wynika również, że bardziej restrykcyjne przepisy krajowe mogą dotyczyć wyłącznie ofert wiązanych złożonych z kilku usług finansowych, a nawet obejmować tylko oferty wiązane, których usługą finansową stanowi główny element.
- 26 W związku z tym nie należy ograniczać zakresu zastosowania art. 3 ust. 9 dyrektywy 2005/29 do ofert wiązanych złożonych z kilku usług finansowych lub ofert wiązanych obejmujących jedną złożoną usługę finansową, przeciwnie do tego co twierdzi Citroën.
- 27 Taka wykładnia jest zgodna z celem zamierzonym przez rzeczony przepis. W rzeczywistości bowiem motyw 9 dyrektywy 2005/29 przyznaje wyraźnie państwom członkowskim prawo do przyjmowania bardziej rygorystycznych przepisów odnośnie do usług finansowych w celu zagwarantowania wysokiego poziomu ochrony konsumenta. Zamiarem prawodawcy unijnego jest zatem pozostawienie państwom członkowskim samodzielnej oceny restrykcyjnego charakteru, jaki zamierzają one nadać tym przepisom, oraz pozostawienie im w tym zakresie swobody działania, która może nawet sprowadzać się do wprowadzenia zakazu.
- 28 Z uwagi na powyższe rozważania na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, że art. 3 ust. 9 dyrektywy 2005/29 powinien być interpretowany w ten sposób, iż nie sprzeciwia się on przepisowi państwa członkowskiego, takiemu jak sporny w postępowaniu głównym, który przewiduje ogólny zakaz, z zastrzeżeniem wskazanych w wyczerpujący sposób w prawie krajowym wypadków, kierowania do konsumenta ofert wiązanych, których co najmniej jeden z elementów jest usługą finansową.

W przedmiocie pytania drugiego

- 29 Poprzez pytanie drugie sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy art. 56 TFUE powinien być interpretowany w ten sposób, że sprzeciwia się on przepisowi państwa członkowskiego, takiemu jak przepis sporny w sprawie głównej, który przewiduje ogólny zakaz, z zastrzeżeniem przypadków wskazanych w wyczerpujący sposób przez prawo krajowe, kierowania do konsumenta ofert wiązanych, których co najmniej jeden z elementów jest usługą finansową.
- 30 Jeżeli chodzi o dopuszczalność pytania drugiego, FvF twierdzi, że jest ono niedopuszczalne, ponieważ jeżeli dana dziedzina została zharmonizowana na płaszczyźnie Unii Europejskiej, przepisy krajowe w tej dziedzinie powinny zostać ocenione nie z punktu widzenia przepisów TFUE, lecz z punktu widzenia takiego przepisu harmonizującego.
- 31 Należy przypomnieć w tym zakresie, że każdy przepis krajowy w dziedzinie, która była przedmiotem wyczerpującej harmonizacji na płaszczyźnie Unii, powinien być interpretowany nie w świetle przepisów prawa pierwotnego, lecz w świetle tych przepisów harmonizujących (zob. podobnie wyrok z dnia 11 grudnia 2003 r. w sprawie C-322/01 Deutscher Apothekerverband, Rec. s. I-14887, pkt 64 i przytoczone tam orzecznictwo). Niemniej jednak, tak jak to wynika z motywu 9 i art. 3 ust. 9

dyrektywy 2005/29, ów ostatni przepis wyraźnie stanowi, że jeżeli chodzi o usługi finansowe, to dyrektywa 2005/29 nie dokonuje wyczerpującej harmonizacji i pozostawia państwu członkowskim swobodę działania, która powinna być wykonywana z poszanowaniem traktatu.

- 32 Wiadomo, że uregulowanie krajowe, takie jak będące przedmiotem postępowania przed sądem krajowym, które zgodnie ze swą treścią w jednakowy sposób znajduje zastosowanie do belgijskich podmiotów gospodarczych i podmiotów gospodarczych innych państw członkowskich, może co do zasady być objęte postanowieniami dotyczącymi podstawowych swobód zagwarantowanych przez traktat wyłącznie w zakresie, w jakim znajduje ono zastosowanie do sytuacji mających związek z wymianą handlową pomiędzy państwami członkowskimi (zob. wyroki: z dnia 1 czerwca 2010 r. w sprawach połączonych C-570 i C-571/07 Blanco Pérez i Chao Gómez, Zb.Orz. s. I-4629, pkt 40; a także z dnia 10 maja 2012 r. w sprawach połączonych od C-357/10 do C-359/1 Duomo Gpa i in., pkt 26 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 33 Niemniej jednak nie można wykluczyć w niniejszej sprawie, że przedsiębiorstwa mające siedzibę w państwie członkowskim innym niż Królestwo Belgii będą zainteresowane kierowaniem do tego ostatniego państwa ofert wiązanych zawierających co najmniej jeden element finansowy, takich jakie stanowią przedmiot postępowania w sprawie głównej.
- 34 W związku z powyższym konieczne jest zbadanie tego, czy ogólny zakaz ofert związanych, których co najmniej jeden element stanowi usługę finansową, jest zgodny z art. 56 TFUE.
- 35 W odniesieniu do istoty sprawy z utrwalonego orzecznictwa wynika, że swobodny przepływ usług przewidziany w art. 56 TFUE wymaga nie tylko wyeliminowania wszelkiej dyskryminacji usługodawców mających siedzibę w innym państwie członkowskim ze względu na ich przynależność państwową, lecz również zniesienia jakichkolwiek ograniczeń, nawet gdy obowiązują one bez różnicy zarówno w stosunku do krajowych usługodawców, jak i usługodawców z innych państw członkowskich, jeżeli są one w stanie uniemożliwić, ograniczyć lub uczynić mniej atrakcyjną działalność usługodawcy mającego siedzibę w innym państwie członkowskim, w którym zgodnie z przepisami świadczy on takie same usługi (zob. podobnie wyroki z dnia 20 lutego 2001 r. w sprawie C-205/99 Analir i in., Rec. s. I-1271, pkt 21; a także z dnia 15 stycznia 2002 r. w sprawie C-439/99 Komisja przeciwko Włochom, Rec. s. I-305, pkt 22).
- 36 Tymczasem zakaz taki jak sporny w postępowaniu głównym i przewidziany w art. 72 § 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 2010 r. może uczynić świadczenie usług finansowych na terytorium belgijskim mniej atrakcyjnym dla przedsiębiorstw mających siedzibę w innym państwie członkowskim, które mają zamiar przedstawiać oferty wiązane, których jeden z elementów jest usługą finansową. Przedsiębiorstwa te nie mogą bowiem kierować swoich ofert na rynek belgijski i mają obowiązek zbadania, czy oferty te są zgodne z prawem belgijskim, podczas gdy takie kroki nie są konieczne dla innych państw członkowskich.
- 37 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem ograniczenie swobodnego świadczenia usług może być dopuszczalne jedynie dla osiągnięcia słusznego celu zgodnego z traktatem, jeżeli jest ono uzasadnione nadrzędnymi wymogami interesu ogólnego, jednakże tylko pod warunkiem, że w takim przypadku jest ono właściwe dla zagwarantowania realizacji celu, któremu służy i nie wykracza poza to, co jest niezbędne do jego osiągnięcia (zob. w szczególności wyrok z dnia 18 grudnia 2007 r. w sprawie C-341/05 Laval un Partneri, Zb.Orz. s. I-11767, pkt 101 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 38 W niniejszej sprawie celem zamierzonym przez art. 72 ustawy z dnia 6 kwietnia 2010 r. jest ochrona interesów konsumenta, tak jak to wynika ponadto z samego tytułu tej ustawy. Ochrona konsumentów została uznana przez orzecznictwo za nadrzędny wzgląd interesu publicznego, mogący uzasadniać ograniczenie swobody świadczenia usług (zob. wyroki z dnia 15 grudnia 1982 r. w sprawie 286/81 Oosthoek's Uitgeversmaatschappij, Rec. s. 4575, pkt 16; a także z dnia 4 grudnia 1986 r. w sprawie 220/83 Komisja przeciwko Francji, Rec. s. 3663, pkt 20).

- 39 Jeżeli chodzi o właściwy charakter art. 72 ustawy z dnia 6 kwietnia 2010 r., należy stwierdzić, po pierwsze, że usługi finansowe są ze względu na swój charakter złożone i wiążą się ze szczególnym ryzykiem, co do którego konsument nie zawsze jest w wystarczający sposób poinformowany. Po drugie, oferta wiązana ze względu na jej charakter może wywołać u konsumenta wrażenie korzyści cenowej. W związku z tym oferta zbiorowa, której jeden z elementów jest usługą finansową, wiąże się z dużym ryzykiem braku przejrzystości w odniesieniu do warunków, ceny i dokładnej treści tej usługi. Taka oferta może w związku z tym wprowadzić konsumenta w błąd co do rzeczywistej treści i charakterystycznych cech oferowanej kombinacji oraz pozbawić go jednocześnie możliwości porównania ceny i jakości tej oferty z innymi odpowiednimi świadczeniami pochodzącymi od innych podmiotów gospodarczych.
- 40 W tych okolicznościach prawo, które zakazuje ofert wiązanych obejmujących co najmniej jedną usługę finansową, może przyczynić się do ochrony konsumentów.
- 41 Jeżeli chodzi o proporcjonalny charakter ograniczenia, należy stwierdzić, że art. 72 § 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 2010 r. dopuszcza wyjątki od zakazu ogólnej oferty wiązanej, której co najmniej jeden z elementów stanowi usługę finansową. Istnienie takich wyjątków świadczy o tym, że belgijski prawodawca uznał, że w niektórych przypadkach nie ma konieczności dodatkowej ochrony konsumenta.
- 42 Z powyższego wynika, że ogólny zakaz ofert wiązanych, których jeden z elementów jest usługą finansową, taki jak przewidziany w art. 72 ustawy z dnia 6 kwietnia 2010 r., nie wykracza poza to, co jest konieczne dla osiągnięcia wysokiego poziomu ochrony konsumenta przewidzianego przez dyrektywę 2005/29, a w szczególności dla ochrony interesów gospodarczych konsumenta w dziedzinie usług finansowych.
- 43 Z uwagi na powyższe rozważania na pytanie drugie należy odpowiedzieć, że art. 56 TFUE powinien być interpretowany w ten sposób, że nie sprzeciwia się on przepisowi państwa członkowskiego, takiemu jak przepis sporny w postępowaniu głównym, który przewiduje ogólny zakaz, z zastrzeżeniem przypadków wymienionych w wyczerpujący sposób w ustawie, kierowania do konsumenta ofert wiązanych, których co najmniej jeden z elementów jest usługą finansową.

W przedmiocie kosztów

- 44 Dla stron postępowania głównego niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem; do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania głównego, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 3 ust. 9 dyrektywy 2005/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 maja 2005 r. dotyczącej nieuczciwych praktyk handlowych stosowanych przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów na rynku wewnętrznym oraz zmieniającej dyrektywę Rady 84/450/EWG, dyrektywy 97/7/WE, 98/27/WE i 2002/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady („dyrektywy dotyczącej nieuczciwych praktyk handlowych”) oraz art. 56 TFUE należy interpretować w ten sposób, że nie sprzeciwiają się one przepisowi państwa członkowskiego, takiemu jak przepis sporny w postępowaniu głównym, który przewiduje ogólny zakaz, z zastrzeżeniem przypadków wymienionych w wyczerpujący sposób w ustawie, kierowania do konsumenta ofert wiązanych, których co najmniej jeden z elementów jest usługą finansową.

Podpisy